

Sygn. akt III CZP 46/11

POSTANOWIENIE
składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego

Dnia 20 grudnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

Prezes SN Tadeusz Ereciński (przewodniczący)

SSN Antoni Górski

SSN Jacek Gudowski

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

SSN Henryk Pietrkowski

SSN Hubert Wrzeszcz

SSN Dariusz Zawistowski

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 grudnia 2011 r.,
przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Jana Szewczyka,
na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego
we wniosku z dnia 14 czerwca 2011 r., BSA I-4110-5/11,

"Czy organ egzekucyjny wyznaczony przez sąd na podstawie art.
773 § 1 k.p.c. prowadzi obie egzekucje łącznie w całości?"

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, działając na podstawie art. 60 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.), przedstawił składowi siedmiu sędziów Sądu Najwyższego wniosek o rozstrzygnięcie przytoczonego na wstępie zagadnienia prawnego, wywołującego rozbieżności w wykładni prawa.

Wnioskodawca zauważył, że uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2010 r., III CZP 133/09 (OSNC 2010, nr 7-8, poz. 111) nie usunęła wątpliwości dotyczących wykładni art. 773 § 1 k.p.c. W orzecznictwie sądów powszechnych pojawiają się wypowiedzi rozbieżne ze stanowiskiem zajęтым w powołanej uchwale, co uzasadnia potrzebę rozważenia tego zagadnienia prawnego przez skład powiększony Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W uchwale z dnia 24 lutego 2010 r., III CZP 133/09, Sąd Najwyższy uznał, że organ egzekucyjny wskazany przez sąd na podstawie art. 773 § 1 k.p.c. prowadzi obie egzekucje łącznie w całości. W uzasadnieniu wskazał, że przy wykładni tego przepisu zachodzi konieczność rozróżnienia wszczęcia egzekucji prowadzących do ich zbiegu od „dalszego prowadzenia łącznie egzekucji”. Ustawodawca, określając sytuację, w której dochodzi do zbiegu egzekucji, posłużył się sformułowaniem „zbieg egzekucji administracyjnej i sądowej do tej samej rzeczy lub prawa”, opisując zaś skutki rozstrzygnięcia sądu wskazał, że oznaczony organ prowadzi „łącznie egzekucje” w trybie właściwym dla danego organu. Gdyby zamierzał ograniczyć prowadzenie „łącznie egzekucji” tylko do przedmiotu, w którym zbiegły się egzekucje, uczyniłby to wyraźnie, posługując się odpowiednią przydawką przymiotną lub rzeczowną; nie czyniąc tego, dał pełną podstawę do wniosku, że zwrot „egzekucja” oznacza obie zbiegające się egzekucje w całości.

Sąd Najwyższy wskazał, że na gruncie prawa egzekucyjnego nie ma podstaw do konstruowania instytucji zbiegu sposobów egzekucji, co pozwala stwierdzić, że egzekucja prowadzona przez poszczególne organy egzekucyjne

stanowi nierozdzieloną całość. Gdyby dalsza egzekucja miała toczyć się łącznie tylko w odniesieniu do składnika majątku dłużnika, do którego nastąpił zbieg, zbędne byłoby uwzględnianie stopnia zaawansowania każdego ze zbiegających się postępowań egzekucyjnych; wystarczyłoby zbadanie, który organ pierwszy dokonał czynności egzekucyjnej. Przy takim rozumieniu zakresu łącznie prowadzonej egzekucji bezcelowe byłoby również orzekanie, które z podjętych dotychczas czynności egzekucyjnych pozostają w mocy. Pogląd, że ustawodawca w art. 773 § 1 k.p.c. miał na względzie dalsze łączne prowadzenie egzekucji w całości znajduje oparcie w art. 774 i 838 k.p.c. Przemawia również za nim wykładnia historyczna. Przyjęcie odmiennego rozwiązania prowadziło do sytuacji, w której toczyłyby się równoległe dwa postępowania egzekucyjne, co powodowałoby konieczność uzyskania przez wierzyciela dwóch tytułów wykonawczych, do czego nie byłoby podstaw w art. 794 k.p.c., przy założeniu, że nie ma zastosowania art. 793 k.p.c. W tej sytuacji doszłoby także do kolizji z art. 803 k.p.c. Ponadto prowadzenie dwóch równoległych egzekucji stwarzałoby niebezpieczeństwo kolejnych zbiegów, hamujących postępowanie i odwlekających realizację tytułu wykonawczego; rodziłoby też trudności w dostępie do akt sprawy egzekucyjnej oraz problem komunikacji pomiędzy dwoma organami egzekucyjnymi.

Wnioskodawca wskazał na możliwość odmiennej wykładni art. 773 § 1 k.p.c., przytaczając następującą argumentację. Założeniem prawa egzekucyjnego nie jest wyłączenie możliwości jednoczesnego prowadzenia postępowań egzekucyjnych przeciwko temu samemu dłużnikowi, lecz dopuszczalności prowadzenia egzekucji z tego samego składnika majątku dłużnika przez kilka organów egzekucyjnych. Wykładnia przyjęta w uchwale z dnia 24 lutego 2010 r. może być uznana za kolidującą z art. 773 § 3 k.p.c., zgodnie z którym w razie wystąpienia dalszych zbiegów egzekucji do tej samej rzeczy lub prawa majątkowego, łączne prowadzenie egzekucji przejmuje organ egzekucyjny wyznaczony przy pierwszym zbiegu egzekucji. Gdyby ustawodawca zakładał, że orzeczenie sądu wydane na podstawie art. 773 § 1 k.p.c. rozstrzyga o dalszym łącznym prowadzeniu egzekucji w całości, to nie istniałaby potrzeba regulowania hipotetycznej sytuacji dalszych zbiegów egzekucji. W strukturze zdania złożonego, zastosowanego w art. 773 § 1 k.p.c., nie zachodziła potrzeba powtarzania po raz kolejny,

że przedmiotem rozstrzygnięcia sądu jest zbieg egzekucji sądowej i administracyjnej do tej samej rzeczy lub prawa majątkowego. Wykładnia językowa tego przepisu nie przemawia na rzecz tezy przyjętej w uchwale. Sąd Najwyższy przyjął szersze rozumienie terminu egzekucja niż jest to przyjmowane w doktrynie i judykaturze. Z art. 773 § 1 k.p.c. wynika wyraźnie, że w oczekiwaniu na rozstrzygnięcie sądu organy egzekucyjne wstrzymują jedynie czynności egzekucyjne, nie zaś wstrzymują lub zawieszają postępowanie egzekucyjne. Nieprzekonywający jest wreszcie argument o kolizji odmiennej wykładni tego przepisu z art. 793 k.p.c., który przewiduje możliwość uzyskania w rozważanej sytuacji dalszych tytułów wykonawczych oprócz pierwszego.

Wątpliwości tkwiące u podłoża przedstawianego zagadnienia prawnego wynikają z nieprecyzyjnej redakcji art. 773 § 1 k.p.c., normującego sposób eliminacji zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej zmierzającej do zaspokojenia świadczenia pieniężnego, skierowanej do tej samej rzeczy lub prawa majątkowego. Zgodnie z tym przepisem, w razie wystąpienia takiego zbiegu, organ egzekucyjny i komornik wstrzymują czynności egzekucyjne na wniosek wierzyciela, dłużnika lub z urzędu i przekazują akta egzekucji administracyjnej i egzekucji sądowej sądowi rejonowemu, w którego okręgu wszczęto egzekucję, w celu rozstrzygnięcia, który organ egzekucyjny - sądowy czy administracyjny - ma dalej prowadzić łącznie egzekucje w trybie właściwym dla danego organu. Sąd wydaje postanowienie w terminie 14 dni, biorąc pod uwagę stan każdego z postępowań egzekucyjnych, a jeżeli są one w równym stopniu zaawansowane, wysokość egzekwowanych należności i kolejność ich zaspokojenia, z zastrzeżeniem § 2 i 2¹. Równocześnie sąd postanawia, jakie już dokonane czynności egzekucyjne pozostają w mocy. Przytoczone unormowanie nie zawiera wyraźnego wskazania, czy wyznaczony przez sąd organ ma dalej łącznie prowadzić tylko tę część egzekucji, w której powstał zbieg, czy też egzekucję w całości, tj. skierowaną również do innych - nieobjętych tym zbiegiem - składników majątku dłużnika. Odpowiedzi na tak postawione pytanie nie zawiera również art. 62 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (jedn. tekst: Dz. U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954 ze zm.). Przepis ten stanowi, że w przypadku zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej do tej samej rzeczy lub prawa majątkowego, organ

egzekucyjny wstrzymuje czynności egzekucyjne na wniosek wierzyciela, zobowiązanego lub z urzędu i przekazuje akta egzekucji administracyjnej sądowi rejonowemu zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego.

Niejednoznaczne brzmienie obowiązującego obecnie art. 773 § 1 k.p.c. stwarza pole do jego rozbieżnej wykładni, przy czym - co dostrzegł sam wnioskodawca - istnieją poważne argumenty przemawiające za każdym z możliwych rozwiązań. Trudno jednak nie dostrzec, że stanowisko zaprezentowane w uchwale z dnia 24 lutego 2010 r., III CZP 133/09, uwzględnia istotny aspekt praktyczny przyjętej wykładni, pomijany lub bagatelizowany przez zwolenników wykładni przeciwnej.

Odnosząc się do stanowiska wnioskodawcy, wskazującego na potrzebę ponownego rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego, należy zauważyć, że w chwili składania tego wniosku trwały prace nad nowelizacją kodeksu postępowania cywilnego, w tym przepisów regulujących eliminację zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej. W ich wyniku w dniu 16 września 2011 r. uchwalono ustawę o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381). Ustawodawca w znowelizowanym art. 773 § 1 k.p.c. wskazał jednoznacznie, że w przypadku zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej do tej samej rzeczy lub prawa majątkowego rozstrzygnięcie o łącznym prowadzeniu egzekucji przez jeden organ ogranicza się jedynie do tej rzeczy lub prawa majątkowego, do którego nastąpił zbieg. W związku z przyjęciem takiego rozwiązania, uregulował kwestię przekazania akt administracyjnemu organowi egzekucyjnemu w przypadku wyznaczenia tego organu do prowadzenia łącznie zbiegającej się egzekucji (art. 773 § 2² k.p.c.), a także problem wydania kolejnego tytułu wykonawczego niezbędnego do prowadzenia sprawy przekazanej organowi administracyjnemu w sytuacji, w której zbieg egzekucji dotyczy tylko niektórych rzeczy lub praw, z których komornik prowadzi egzekucję; tytuł taki będzie wydawany z urzędu przez sąd lub referendarza sądowego przy odpowiednim zastosowaniu art. 793 k.p.c. (art. 773² k.p.c.).

Przytoczone unormowania usuwają wątpliwości, które legły u podstaw zagadnienia prawnego przedstawionego do rozstrzygnięcia. Wprawdzie znajdą one zastosowanie do postępowań wszczętych po wejściu w życie ustawy nowelizującej, tj. od dnia 3 maja 2012 r. (art. 9 ust. 1 w związku z art. 11), jednak eliminują sygnalizowane we wniosku niebezpieczeństwo utrwalenia się w orzecznictwie sądów powszechnych rozbieżności w wykładni art. 773 § 1 k.p.c.

W tym stanie rzeczy, uznając, że podjęcie uchwały nie jest konieczne do osiągnięcia celu wskazanego we wniosku, Sąd Najwyższy - na podstawie art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym - orzekł, jak w sentencji.